

ישיבת צוות מוביל נחל תנינים – 30.11.16

משתתפים:

שם	תפקיד
משה יזרעאלי	מנהל רשות ניקוז כרמל
משה לנר	אדריכל נוף
עילית הולנדר	ממשרדו של משה לנר
אבי אוזן	רט"ג - אקולוג
אסף מירוז	אוקולוג רשות ניקוז
הוגו יאן טרגו	מנכ"ל רמת הנדיב
נעמי אפל	מנהלת השותפות לקיימות אזורית
רמי לביא נטיף	תכנון ניקוז - הידרולוגיה
עמרם ורדי	אדריכלית נוף טוך סרגוסי
ניסים קשת	מנהל אגף סביבה - רט"ג
בן רוזנברג	רט"ג - אקולוג
ישו דר"י	שימור ושחזור
אבי פרבולוצקי	מחקר - רמת הנדיב
אורי מורן	יועץ אקו - הידרולוגיה - מטעם רמת הנדיב
ערן אטינגר	סמנכ"ל ניהול משאבי סביבה
אשר גרף	הוועדה החקלאית זכרון יעקב
עמוס וייל	הוועדה החקלאית בנימינה - גבעת עדה
תמי שלייר	נציגת התושבים - פעילי הנחל
תמר ארבל אלישע	מנהלת תחום קהילה - השותפות לקיימות אזורית
מור שחר	משרד החקלאות-שימור קרקע (מחוז מרכז)
אורית סקוטלסקי	רכזת תחום מים ונחלים - חברה להגנת הטבע
איתמר לוי	רשות ניקוז כרמל
אירית לדור	מנהלת מחלקת חינוך- השותפות
ישו דר"י	רשות ניקוז כרמל
ג'ניה גוטמן	משרד החקלאות

ערן אטינגר, משרד החקלאות: אם נגיע למסקנה שזו חלופה טובה נגיע להבנות עם החקלאים. החלופות שהוצגו הן קצת קיצוניות. אין התייחסות לשיפועים בתוואים המוצעים. טוען שחלופה ג' צריכה לכלול תוואי משופר שכולל קישוריות הידראולית, לטובת הערכים הנוספים שהם לא רק ניקוזיים.

רמי לביא: לנושא של חזרה לערוץ קדום יש השתמעויות שונות. יש צורך לשמור על שטחים חקלאיים ולא רק היבטי טבע.

אם נחפור את התוואי הקדום- נקבל תעלה חדשה, שלא תהיה שונה מהותית מהתעלה הקיימת. מה יהיה בה כל כך אקולוגי? מצד אחד יש בעיות קשות (פיצויים לחקלאים) ובסופו של תהליך נקבל משהו בסיכון גדול שלא בטוח יצליח. מדובר על נחל אכזב.

אורית סקוטלסקי: יתכן שאם נפתח את התוואי הקדום נקבל זרימת בסיס גם בלי להביא מים משוני (היות שיש מים כל השנה בנקודת המפגש). יתכן שכדאי לעשות כמה קידוחים לבדיקה של כמות המים מזרימת הבסיס.

אנחנו עדיין בהשפעה של סכר אביאל, אי אפשר לדעת איך הטיית המים משם לנחל תשפיע על הזרימה.

אם היו מים באופק החלוקים- היו בורות שאיבה בנויים.

עמוס וייל: היות שיש הרבה היבטים שלא נבדקו: אם רוצים לחשוב מעשית – בעד החלופה הראשונה- נתיב קיים. אם רוצים לפתח את הנחל- בואו נתייחס לנתיב הקיים.

ישו: אפשר לעשות ניסיונות של הזרמת מים בשטח לפני שמחליטים על חלופה זו או אחרת. ההזרמה הראשונית של המים לא תנאי לבחינת החלופות. התהליך עד חזרה לתוואי הקדום הוא ארוך יותר מאשר הזרמת מים קודם כל כדי להבין איך מתנהג התוואי כשיש בו מים. מעוניין לחקות את שכבת החלוקים במקום אחר.

אבי א.: במקום שיש תעלה מלאכותית יש מע' אקולוגית פגועה לעומת מקום שיש בו נתיב טבעי.

משה י.: כיום עינות שוני נמצאים במקום מאוד ירוד מבחינת מים כרגע. אין כנראה מקום לרצונות להרטיב את הנחל.

אורי: מסכים שיש צורך לעשות בדיקת ניסיון – לחשיפת מעבר השכבות של הסדימנטים. אין אפשרות לעשות שחזור של סדימנטים באופן מלאכותי. מבהיר שיש 2 זרימות בסיס: על המצע ומתחת למצע. כדי ליצור זרימת בסיס על המצע – חייבים "ברז".

ניסים: שכבה כזאת יאפשר לחות קבועה בנחל, עדשות מים.

אבי אוזן: במורד סכר אביאל יש מעינות שנכנסים לאופק חלוקים ונעלמים. הגריעה של השטפונות באירועים קטנים- שיכלו להזין את אופק החלוקים- גורמים לאבדן זרימת הבסיס. בעד ההצעה של קידוחים על התוואי ההיסטורי – לבדיקת הרטיבות. מעבר לכך שהיושרה האקולוגית מחייבת אותנו לבדוק- זה יאפשר לקבל הצלחה טובה יותר בשיקום הנחל ברמה האקולוגית.

עמרם: הטיפול בחלק המזרחי של המקטע לא מקבל התייחסות. אולי כדאי לטפל קודם בחלק המזרחי של המקטע ואז אפשר יהיה לקשור אותו לשיקום המחצבה שמתקדם.

ערן: האם לא בחרנו כפיילוט מקטע קצת מאתגר? אולי עדיף לקחת חלק יותר פשוט?

תמי שלייר: עמדו שני מומחים בינלאומיים ודיברו על נושא של שיקום נחל בהקשר היסטורי, מסכימה שיש צורך לבחון את מצב זרימת הבסיס התת קרקעית הקיימת אבל לתפיסת התושבים – הרצון הוא לראות את השיקום מכל היבטיו, גם של בתי גידול וזרימת מים.

אורי: כדי לקחת את הערוץ הקיים ולהכניס בו שיפורים ולהתאים אותו לתוואי הצפוני- יש צורך גם לגרוע אדמה וליצור מורכבות מבנית וגם להוסיף אדמה, וגם ליצור קישוריות הידרולוגית. כדי להוסיף אדמה צריך לייצב אדמה. רמי הציע ליצור ערוץ תחתון מדופן באבן על מנת להחזיק את התוואי הקיים. כשנכניס את זרימת הבסיס לנחל- לא נוכל להכניס זרימה היסטורית שהיתה משווי (של 600 קוב שעה) – אולי נצליח להכניס 300 קוב שעה. כדי ליצור זאת יהיה צורך ליצור תעלה יותר צרה ומדופנת באבן. מבחינה אקולוגית לא נוכל לדפן באבן כי זה מונע חיוניות של הנחל מבחינת בתי גידול.

לגבי עלויות: בהנחה שנמצא את ערוץ החלוקים עם שכבה של טין חרסיות בעומק 3.5 מ' וניצור ערוץ עם מורכבות מבנית מגוונת, מדובר בהצבת יתרון גדול להצלחת בית גידול לח.

רמי: אם יש רק 300 קוב שעה צריך יהיה ליצור סכרונים כדי שנקבל מראית של נחל.

אורית סקוטלסקי: רואה בחזרה לתוואי הקדום הזדמנות מדהימה שיכולה לתרום להבנה ופרקטיקה של שיקום נחלים בישראל.

ניסים קשת: מרגיש שאין מספיק נתונים שיאפשרו לקבל החלטה כרגע. מדובר בעבודות עפר משמעותיות, מצב של אילוח השטח ולכן שיקום צמחי, מערכת השקיה לצמחים אותם נרצה לשקם, ולכן אני מקשה ומבקש יותר נתונים כדי לקבל החלטה.

משה י: אם לאור מה שידוע והוצג כאן, שיש אפשרות שזה הנתיב הקדום, האם אתה מציע לרדת ממנה?

ניסים: לא, אבל מציע להעמיק את הבדיקות.

עמוס וייל: א) כדאי לחשוב על עלויות כבר בשלב זה. ב) ועדת ההיגוי של מתאר בנימינה – גבעת עדה נפגשת ויש דיון בנושא של העברת כביש עוקף לבנימינה באזור המדובר.

ראשי פרקים של ג'יימסים: יש התכנות הידרולוגית ואקולוגית לשיקום נתיב קדום ותומכים בו, מציעים מאוד להראות את הקשר של המקטע הזה לתכנית האב הכוללת של כל הנחל.

ניסים מבקש לקבל החלטה: האם מדובר על נחל משוקם איתן או אכזב? לא מציע לבסס שיקום על אספקת מים (מלאכותית), זה יקר מאוד ולא היתכנותי. נדרשים רעיונות אחרים.

טרם תואמה פגישה עם רשות המים (בעיקר זאביק אחיפז).

משה: הוצג מידע חדש לגבי מידע קדום. לבדיקת התכנותו נדרש לבצע בדיקות ואז נקבל החלטה.

אם הבדיקות יראו היתכנות לנתיב הקדום נוסף על כך אומדן: בדיקות לאיתור אופק חלוקים, לאיתור מי תהום, ושיכוב הקרקע על תוואי הנחל הקדום.

משה לנר: האם מדובר על אימוץ הגישה האקולוגית כפי שאורי מציג אותה?

משה יזרעאלי: כרגע מדובר על שיקום אקולוגי של הקטע הקיים. מהישיבה הולכים לתכנן שיקום של הקטע הקיים, מתוך הנחה שלא נמצא התכנות לשיקום התוואי הקדום.

במקביל בודקים האם יש התכנות של התוואי הקדום. ואז מקבילים החלטה להמשך.

רשמה: נעמי